

Gradiva, kakor je že dovolj dognal Nevesekdo, se ne bi primanjalo. Tu naj iztaknemo samo nekatere točke, ki se nam zde za sedaj važnejše, in ki jih dajemo udeležnikom na razmišljanje. Taka pereča vprašanja so: o kolportaži, ki je v Ljubljani pač že udomačena, pa samo za nemške časopise in knjige — o sredstvih proti monopolizovanju narodnega knjištva v nenarodnih rokah — o pomenu znanstvenega slovstva za narodno prosveto in njega gojitvi po naših zabavnih listih in v publikacijah »Matiče slovenske«. O vsaki izmed navedenih zadač naj bi se oglasil kak udeležnik z dobro premišljenim ekspezejem, in nadaljnji razgovor se po tej inicijativi — beseda da besedo — sproži sam ob sebi. Urednik tega lista n. pr. bi bil pripravljen, spraviti v diskusijo zadnjo izmed zgoraj navedenih točk.

Znamo, da ima ideja pisateljskega shoda celo načelne nasprotnike, ki menijo, da se o vsem tem lahko tudi pismeno, po časopisih in zasebno razpravlja. Ti nasprotniki naj pomislijo, da je med vprašanji, s katerimi bi se bavil pisateljski shod, nekaj tudi takih, da o njih ni umestno javno razpravljati, in da je v skupščini razboritih mož od ust do ust možno v eni uri več dognati, nego s peresom v mnogo daljšem času. Te razloge smatramo za jako tehtne in menimo, da prav taki razlogi so dali povod raznim učenjaškimi, literarnimi, narodnim in internacionalnim kongresom, ki se dandanes bolj in bolj množe . . .

Da se kraj in čas shoda podrobneje ustanovi in nekatere priprave izvrše, se napravi neprisiljen sestanek nekaterih »peresnikov« in umetnikov, ki se naznani po dnevnikih in zasebnih dopisnicah. Vseslovenski shod se bo vršil dne 14. septembra.

Smrt. Epsko-lirske slike. Zložil Anton Funtek. — Funtkovo ime je z našim književnim preporodom v zadnjem desetletju tesno spojeno. Pred dobrimi 15 leti se je pojavil prvič v »Ljublj. Zvonu« z lirskimi pesmimi, in od tistega časa pa do današnjega dne deluje tako obsežno in produktivno na našem literarnem polju, da ga ne poznamo plodovitejšega pesnika in pisatelja slovenskega. Žal, da ta čudovita plodovitost ni združena z enakorodno životvornostjo, ki bi bila plod in ob enem dokaz neprestanega pesnikovega napredovanja, izraz novopridobljenih idej — s tisto životvornostjo, ki je vzrok, da se pesnika, ljubljenca svojega, nikoli ne naveličamo, nego vsako novo njegovo delo nestrpno pričakujemo, vedoč, da se je pesnik izza zadnjega svojega dela gotovo duševno še bolj poglobil, in da nam v novi publikaciji odkrije novo stran svojega bistva . . . Nego Funtkovo produktivnost bi primerjal neizčrpnosti onih množic, ki korakajo čez gledališče, katerih na videz ni nikoli konec, v istini pa so isti ljudje, ki za kulisami izginejo, se obrnejo in zopet na odru nastopijo — s kratka: Funtkovo muzo karakterizuje nekaka stereotipnost, ki se mu je že tudi res po pravici očitala.

Duševno njegovo obzorje se v vsem času njegovega književnega delovanja ni znatno razširilo; predmeti, ki so mu dajali snovi v njega prvi pesniški dobi, ti predmeti ga navdušujejo tudi dandanes.

Mojster je Funtek v obliki. Že prvi njegovi proizvodi so kazali ne navadno dovršenost v obliki; stiki njegovi, dasi ne Bog ve kako izbrani ali »ribniški«, po drugi strani zopet niso šablonski ter kažejo izredno spretnega in lahkotno proizvajajočega verzifikatorja. Toda nekaj se vendar sme Funtku

po pravici očitati; on se je tako uglobil v duh in svojstvo Gregorčičeve dikcije, da se nam včasih zdi, da čujemo Gregorčiča samega (prim. Funtkovo »O suši« in Gregorčičevo »O nevihti«, in menda se je Gregorčič tega sam zavedal, ko je izrekel, da (ipsissima verba!) smatra Funtka za svojega učenca; a isti Gregorčič je pozneje nekoč izjavil, da mu Funtek ni izpolnil nad, ki jih je stavil vanj; v čem ga je pa Funtek varal, tega Gregorčič ni povedal. — Kako verno pa je proučil svojega mojstra, to je sijajno dokazal Funtek sam v krasni odi, ki jo je zložil ob petdesetletnici Gregorčičevi iz samih motivov mojstrovih . . .

Pri pesnikovi produktivnosti, katero smo zgoraj poudarjali, se nismo kar nič začudili, ko je letos izšla v Knezovi knjižnici obsežna njegova poezija »Smrt«.

Ves ciklus obsega s prologom in epilogom vred 34 pesmi. Priznati treba, da je marsikatera pesem pisana z obilim patosom; nekaj je pa tudi takih, pri katerih se nikakor ne moreš ogreti in se ti dozdeva, da je pesnik hotel nekaj ustvariti, hoteč zaokrožiti število pesmi. Zategadelj so posamični deli tega zbornika kaj različne vrednosti; poleg navadnih, vsakdanjih misli, ki so n. pr. izražene v pesmih: »Ob božjem grobu«, »Pri novorojencu«, »Dušica«, »V snegu«, »Na morju«, »Materino slovo« — se zopet vrste verzi, katerih se ne bi bilo treba sramovati niti najboljšemu pesniku, niti po obliki, niti po vsebini.

N. pr.: Kipar zamaknjen gleda pred seboj mojstrsko dovršen kip, a smrt, stoječ nevidna poleg njega, mu šepče na uho:

»Na veke boš živel v tem kipu,
Umetnosti delo je vzor,
. . . Mrtvi tvarini si vdihnil
Vse žitje, srcé in duhá.«

Perečo ogorčenost izraža pesem: »Na grmadi«! Verski fanatizem širi svoje duhomorne žarke, ki nam rojevajo zaslepljenost in nevednost, zatorej:

»Koliko bi bilo treba
Naložiti danes kupov,
Da na njih bi vsa sežgala
Tesosrčna se — neumnost.

Kako človeka pogreje taka resnica, ki je v današnjih časih zadobila zopet aktualno vrednost.

Posebno lepe se nam vidijo tudi pesmi: »Žive plamenice«, »Most«, »Smrt je bajka«, »Živeti ob duhu«, »Med plameni«, »Junak svetnik«.

Gregorčičeve ode »Človeka nikar«! spominjajo verzi:

»Mordà iz groba, kjer teló strohni,
Cvetica, lepa kakor sen, vzkali,
Mordà milino Bog pokloni logu,
— — — — —

Mordà jo dahne v ptičev milih glas«,

in dalje:

»In . . . Smrti ni nikjer!« . . .

O obliki po gorenjih splošnih opombah ni mnogo govoriti.

V oči nas je zbudla česta ponavljanje iste besede: »Že dolgo, dolgo let« (str. 3.); »In dolgo, dolgo vrsto let« (4); »oj, dolge, dolge dobe treba« (49); »Počiva zdaj po dolgi, dolgi dobi« (70); »Dolga, dolga doba« (73).

Nekoliko prozaiški ali bolje »Koseskovski« se nam zdi verz:

»Kdo je sploh ta čarodejec?«

Nepotreben in kot nekako mašilo zveni medmet ,ha', na straneh 49., 55., 56., 57., 60.

Nenavaden je naglas: ,slóni' (str. 3.), mesto ,sloni'.

Ker prištevamo Funtka uglednejšim pesnikom slovenskim, zato smo sodili najnovejše njegovo delo z drugačnim merilom, nego bi ocenjali kakega pesnika »minorum gentium«; to naj pomisli, komur bi se naša sodba zdela prestroga.

T. Doksov.

Slovanska knjižnica nam je prinesla v 64. zvezku »Punčiko« Mestni obraz. Poljski spisal Stanislaw Grudziński. Poslovenil S. P—ov. Str. 84. —

Ne trdimo, da ne bi bila »Punčika« spretno spisana; kakor se nam vidi, je pristna slika nezdravih odnošajev, ki so nekdanj vladali v poljskih višjih slojih ter so z drugimi vzroki vred upropastili poljsko kraljestvo. Toda neprijetno nas je zadevalo pri čitanju, da pisatelj tako vsiljivo vedno in vedno poudarja svojo tendenco, da bi dokazal, kako kriva in pogubna je ali je bila vzgoja, zlasti ženska, v višjih stanovih poljskih, in da vso svojo res nemalo pisateljsko spretnost vprega v didaktične ojnice, vedno pretilno, prst vzdigajoč ter svareč pred »punčkami«. »Man merkt die Absicht« . . . Koliko bolje bi bil storil, da bi bil tisto nezdravo vzgojo čisto objektivno naslikal, brez vsiljivega moralizovanja, ter čitatelju prepustil, da si iz pripovedovanih dogodkov sam izlušči zlati nauk: »Čuvajte se porcelanastih punčk!« Sploh je cela povest morda ravno vzpričo prononsovane tendence vse preveč tipična, pa vse premalo individualizovana.

Prevod je videti še dovolj dober, vsaj čita se še dosti gladko; vendar je tu pa tam nekaj nejasnih mest, po katerih se nam dozdeva, da prevodilec ni korenito več poljščini. To pa je pri prevodih — že večkrat smo v ocenah poudarili — ,conditio sine qua non'; neizprosno zahtevamo od prelagateljev, da temeljito poznajo oba jezika, nikar da bi se šele s prevajanjem učili ali utrjevali v tistem jeziku, iz katerega prevajajo. Ta neizogibni pogoj vsakega dobrega prevoda le preradi prezirajo oni, ki prevajajo iz slovanskih jezikov. Že enkrat smo našim prelagateljem svetovali in danes zopet ponavljamo ta nujni svet, naj se ravnajo po načelu delodelja, in naj se omeji vsaki na en slovanski jezik, kateremu naj se temeljito priučijo, in šele potem naj iz njega prelaga. Če pa kdo vse vprek iz češčine, poljščine, ruščine in drugih slovanskih narečij prelaga, potem je celo upravičeno, da že naprej z nekakim skepticizmom sprejmemo take prevode.

Nepotrebne se nam vidijo razlage nekaterih manj znanih besed v oklepkih, n. pr. se tolmači »ironija« z »zasmehom« (str. 49.); kajti ta tolmačila bi kvečjemu utegnila rabiti silno preprostim čitateljem, taki pa tudi vse povesti sploh ne bi razumeli. Sploh pa je po naših mislih ta povest previsoka za čitateljstvo, kateremu je sicer namenjena Slovanska knjižnica.